

Idézetek utószóval

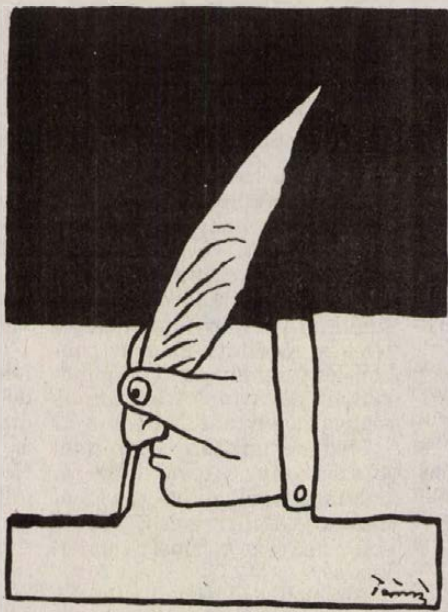
A Keresztény Advent Közösség nekem is elküldte nyílt levélként állásfoglalását arról a megállapodásról, amelyet a Magyar Köztársaság az Apostoli Szentzsékkal kötött. E dokumentum olvasása közben különös érzés fogott el: éppen egy vallási közösség ajándékozta meg ateista lelkemet azzal az évek óta nem tapasztalt élménnyel, hogy fenntartás nélkül érthetek egyet valamely konkrét kérdésben egy szervezet erkölcsi és politikai felfogásával és hangvételével. Ezért elhatároztam, hogy még nyiltabbá nyitom nyílt levelüket, oly módon, hogy cikket írok belőle. De mert nem akarok idegen tollakkal ékeskedni, az idézetek közébe közlöm magam, csupán az összekötő szövegeket merítem saját kútfejből, továbbá némi kommentárt és agresszív utószót, hogy rajta hagyjam cikkemen a kézjegyemet.

A szóban forgó állásfoglalást egy levél tartalmazza, melyet az aláírók – Stramszki István, Sonnleitner Károly, Vankó Zsuzsa és Egervári Oszkár – Platthy Ivánnak, a Miniszterelnöki Hivatal kebelébe tartozó egyházi kapcsolatok titkársága vezetőjének címezték. Előjáróbban leszögezték, hogy egyházuk közvetlenül nem érdekelt az állami egyházfinanszírozás dilemmái körül folyó vitákban, mert elvi okokból nem vesz igénybe állami támogatást. „Egyrészt

ahhoz a világos és határozott bibliai alapelvhez ragaszkodunk, mely szerint az egyház evangéliumhirdető és hitéleti tevékenységét kizárólag saját híveinek az önkéntes adományai kell hogy fenntartsák. Másrészt pedig az állam és egyház szétválasztása, illetve a lelkiismereti szabadság megóvása alapelvvel csak azt tartjuk összeegyeztethetőnek, ha az állami és egyházi szféra pénzügyileg is szét van választva, nem áll fenn semmilyen függési vagy elkötelezettségi kapcsolat közöttük.” A bibliai alapelv, melyre ez az önértékes szöveg hivatkozik, nyilván Máté evangéliumának híres passzusa (22;21), amelyben írva áll, hogy Jézus élesen elválasztotta egymástól a császárnak és az Istennek fizetendő adót, és ily módon elkülönítette egymástól e két hatalom pénzügyeit. A levélírók fájlatják, „hogy bár jelenleg egy polgári demokráciában élhetünk, mégis alig van olyan egyház, amelyik az állam és egyház szétválasztásának – a kereszténység alapelveivel egyedül megegyező – elvét anyagi vonatkozásban is érvényesíteni kívánja, és ezáltal is biztosítani akarná az olyannyira sérülékeny és ezért olyannyira védendő lelkiismereti szabadságot.” A Keresztény Advent Közösség kritikai állásfoglalása, ez a gyönyörű kísérlet a kereszténység és a demokrácia valóságos – tehát nemcsak pártnévekben és szlogenekben tündöklő – egyesítésére, nálunk a kereszténység gyanújába keveredhet. Németországban azonban, ahol a kereszténydemokrata Adenauer kancellár irányításával kialakított alkotmányos rend van érvényben, az egyházi adót a fizetésből közvetlenül vonják el, de kizárólag azoktól, akik valamely felekezethez tartoznak; az állami költségvetés forrásaiból egyetlen egyház sem részesül. Ilyen igény fel sem vetődik, nem is vetődhet fel, mert általános értetlenségbe ütközne.

A lelkiismereti szabadságot fenyegető általános veszély ecsetelése után a levélírók rá-

térnek egy különleges veszélyre, arra, hogy „A megállapodás... ténylegesen kimondja a katolikus egyház kivételezett és kedvezményezett helyzetét a Magyar Köztársaságban, majdnem úgy, mintha egy formális konkordátumkötéssel valósult volna meg ez”. Állításukat bizonyítandó idézik a konkordátum-szerű megegyezést, melyben a magyar állam kötelezi magát arra, hogy az állampolgári felajánlások összegétől függetlenül legalább egymilliárd 700 millió forintot juttat évente a katolikus egyháznak, és a Magyar Katolikus Püspöki Kar által jelzett célokra további támogatásokat is kilitásba helyez. „Ha a meg-

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

állapodás ezzel a szöveggel ratifikáltatik, az állam és az egyház szétválasztása, valamint a felekezeti jogegyenlőség merőben illuzórikus, valamint fedezet nélküli, hitelképtelen, nyilvánvaló módon csak szövegben létező garancia lesz Magyarországon.” Ez az állítás bizonyításra sem szorul. A nagy egyházak csakis azért elleneztek, hogy finanszírozásuk mértékét a lakosság maga szabja meg, mert a vallástalanoknál is jobban tudják – a bőrükön érzik –, hogy milyen mértékben csökkent befolyásuk 1944 óta. A katolikusok például 60 százalékos támogatottságot emlegetnek fél évszázadnál is régebbi felmérések alapján, de ha 1997-ben a Horthy-korszakbeli adatok volna az alap, akkor a zsidó hitközség is beszámíthatná 600 ezer egykori tagját, akinek túlnyomó többsége a gázkamrák kürtőin át libbent fel az irgalmas egekbe. Elvégre valamely szervezet tényleges támogatottsága szempontjából egyre megy, hogy egykori tagjai holtan vagy elevenen hagyták-e el?

A felekezeti jogegyenlőség felszámolása elsősorban az oktatás területén villantja majd ki viperafogait. „A katolikus oktatási intézmények számára ugyanis olyan pozitív megkülönböztetést nyújt, ami a világnézetileg semleges állami iskolák előbb szorítását eredményezi, sőt végül a megfigyelésükre is vezet.” A levélírók idézik a művelődési és közoktatási minisztert, aki szerint a magyar állam és a Szent-szék megállapodásának maradekentalan realizálása az egyházi felsőoktatási intézmények pozitív diszkriminációján túl az állami intézmények negatív diszkriminációjára is vezetne. Azután az Iskolázás Szabadságának Európai Fóruma nevezetű szervezet alelnökének, Vekerdy Tamásnak adják át a szót: „Az egyházi iskolák megkapják az államtól a működésükhöz szükséges százszázalékos támogatást, az önkormányzatiak és egyebek nem. Egyetlen olyan is-

kola sincs ma Magyarországon, amelyik teljes mértékű támogatást kapna – kivéve az egyházakat. Ráadásul nekik módjukban áll ezt az összeget kiegészíteni más forrásokból is.”

Ezek után a levél szerzői az egyenlőtlen feltételek fenyegetésével szembeesülve, könyörtelenül levonják fenyegettségük tanulságait: „Az államnak kötelessége fenntartani olyan iskolákat, ahova azok járathatják a gyerekeiket, akik nem kívánják az iskolától a világnézetit oktatást. Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatán, valamint a gyermekek jogairól kötött egyezményen, továbbá az Európai Parlament 1984. március 14-én kelt határozatán kívül még mintegy tíz nemzetközi jogforrás mondja ki, hogy a szülő jogja a gyermekeknek adandó nevelés megválasztása...” Továbbá: Horn és a pápa megállapodása „a valós társadalmi helyzettel, érdekekkel és igényekkel összeegyeztethetetlen egyházi, hatalmi restaurációs törekvést szolgálja”.

A hét parlamenti párt közül hatan elégedettek a kialakult helyzettel. Csak a szabaddemokraták akarnak önálló törvényjavaslatot benyújtani, hogy megvédjék köztársaságunk egyik alappilérét: az állam és az egyház szétválasztását és kiküszöböljék a jövő egyházpolitikájából a diszkriminációt. Természetesen magukra maradnak majd, és én ezt előre üdvözölöm.

Amikor hivatalba lépésekor Magyar Bálint átengedte miniszteriuma hatásköréből az egyházi ügyek intézését a Miniszterelnöki Hivatalnak, nyilván az a szándék vezérelte, hogy másékelje a pártjára zúduló rasszista és klerikális záptojásáradatot. Most tehát mint művelődési miniszter magát is okolhatja a kialakult szörnyűségért. Az is igaz persze, hogy Horn mindenképpen megkötötte az egyezményt, mihelyt rátör a vágó, hogy régi szennyest mosogassa nyilvánosan Ágnes asszony patakjában, vagy hogy kereszténydemokrata szavazatokra pecázzon ugyanott. Baloldali elvei (hahaha!) nem zavarták ebben, miért gátolta volna akkor a koalíciós egyezmény és illemkódex? Ez mind igaz, csak hogy Magyar Bálint most jobb lélekkel fogalmazhatna meg ellenérveit. Tavalyelőtti dilemmája ma a szabaddemokraták legfőbb kérdésévé terebélyesedett: kitart-e ez a párt eredeti értékei – köztük emberjogi elkötelezettsége és a felvilágosodás szellemi légköréből táplálkozó polgári (citoyen) értékrendje – mellett, vagy innen-onnan leluhó potyadékszavazatokban reménykedve idomul a többiekhez?

Hozzánk illő másságunk vállalásával sok adózó ellenséget szerzünk, de egyrészt jobban érezzük magunkat a bőrünkben, másrészt ismét megnyerhetjük a lakosság egynegyedét, egyötödét. Idomulásunkkal elvesztjük létjogosultságunkat, és az ország szempontjából akkor teljességgel mindegy, hogy nyámulásunk ellenére a lakosság hány százaléka tekint majd mégis minket a legkisebb pocsékságnak. Szabaddemokrata szempontból ez a Keresztény Advent Közösség könyörtelen és okos kormánykritikájának a tétje. Az ország szempontjából a levél, amelyből idéztem, azt a kérdést feszegeti, hogy a megegyezés ratifikálása esetén meddig tekinthetjük a Magyar Köztársaságot polgári demokratikus országnak?